

מלחמת המפרץ עימות בין ארצות הברית לעיראק

ניתוח היבטים פסיכולוגיים ותעמולתיים במלחמת המפרץ 1990-1991

מלחמת עיראק ארצות הברית הידועה בשמה מלחמת המפרץ היא מלחמה אשר התרחשה בין השנים 1990-1991 אשר נועדה מבחינה רשמית לשחרר את כוויית הכבושה. הסיבה לכך שעיראק פלשה לכוויית הייתה כי כוויית מורידה את מחירי הנפט ובכך פוגעת בצורה קשה מאוד בכלכלה של עיראק. העימותים שפרצו בעקבות הטענה הזו הביאו לעימות כללי. עיראק איימה בפומבי על כוויית בכוח צבאי בשל ההתנהלות של המדינה הקטנה. עיראק פלשה לכוויית בתחילת אוגוסט 1990. היא הנחיתה מכה מקדימה על עיר הבירה והובילה תקיפה קרקעית לתוך העיר מיד לאחר מכן (Shannon, 2020).

הצבא של כוויית נתפס לא מוכן ולא הצליח לעמוד על מול הכוחות העיראקים. זמן לא רב לאחר הפלישה של העיראקים לכוויית, דרשו שגרירי ארצות הברית וכוויית להפסיק את הפלישה לעיראק. האמריקאים גם הטילו סנקציות כלכליות על עיראק עד אשר היא תעזוב את כוויית. האמריקאים חששו כי עיראק עומדת לפלוש גם לערב הסעודית, ולכבוש את מאגרי הנפט של המדינה, דבר אשר היה מביא את עיראק לשלוט על כמות הנפט מהגדולות בעולם יחד עם הנפט שיש בה וכוויית אותה היא תקפה (Oakley, 2019).

ארצות הברית ידעה כי אם היא תתקוף לבדה היא עלולה להביא את עצמה למצב דומה שבו היא הייתה בווייטנאם כמו כן היא חששה מפני ביקורת בינלאומית ולכן החליטה לגייס קואליציה שתכלול מדינות רבות שתומכות במלחמה בכוחות העיראקים. היא הקימה קואליציה בראשותה שכללה גם 34 מדינות אחרות מרחבי העולם. רבות מן המדינות לא רצו להילחם בעיראק וראו במלחמה סכסוך פנים ערבי. הם שוכנעו בשל גילויי התוקפנות שהביע סדאם חוסיין וגם זכו להבטחות בדמות סיוע כלכלי ומחיקת חובות, לעומת איום בהקפאת כספי סיוע למדינות אשר סירבו להצטרף. בכך הצליחה ארצות הברית ליצור חזית שתוכל להתמודד עם הצורך להילחם בעיראק (Shannon, 2020).

לאחר הקמת הקואליציה העבירה ארצות הברית את ההחלטה בבתי הקונגרס של ארצות הברית. ההחלטה עברה, בשל הנימוקים אשר יתוארו להלן, ברוב ולאחר מכן מדינות אחרות קיבלו החלטות דומות. ארצות הברית סיפקה כמה נימוקים אשר קבעו את הסיבה לכך שיש צורך להילחם בעיראק. ראשית, הנימוקים תיארו את האלימות של עיראק בפלישה לכוויית. כמו כן האוים למדינות אחרות כמו ערב הסעודית שימש בתור נימוק לכך שיש לתקוף את עיראק לפני שהיא תראה את אוזלת ידם של מדינות אחרות ולכן היא תמשיך את הלחימה (Shannon, 2020).

הפנטגון סיפק גם תמונות לוויין שהראו התעצמות של ריכוזי כוחות עיראקיים ליד גבול ערב הסעודית. הצדקות אחרות היו הפרות של זכויות אדם על ידי משטרו של סדאם חוסיין. זאת כדי לקעקע כל תמיכה בו או כל טיעון שטוען כי הוא לא סיפק סיבות לכך שיש לתקוף אותו. עיראק הואשמה בכך שהיא מחזיקה כלי נשק ביולוגים וכימים שהיו בשימוש במהלך המלחמה עם איראן ובכך הם תוארו בתור סכנה גדולה על עמים רבים. כמו כן האמריקאים הדגישו את המקרה שבו העיראקים תקפו את הכורדים והביאו לרצח של אנשים רבים שם.

אחד הגורמים החושבים מבחינת ארצות הברית הייתה היכולת לשמור על קואליציה של מדינות שתלחם בעיראק ולא תקיפה של ארצות הברית בלבד. זאת כדי לשמור על הלגיטימציה של ארצות הברית בכך שהיא תקפה את עיראק ולא תגיע למצב דומה כמו מלחמת ווייטנאם שבו היא למעשה התמודדה לבדה. לכן היא עסקה גם בלוחמה פסיכולוגית כדי לשמר את הקואליציה מאוחדת. הלוחמה הפסיכולוגית באה לידי ביטוי בתעמולה שנועדה להראות את צדקת דרכה של ארצות הברית, והקואליציה שהיא ניהלה, בכך שהיא תקפה את הכוחות העיראקים אשר תקפו את כוית (Scriver, 2015).

לוחמה פסיכולוגית היא כלי שנועד לסייע למדינה שנמצאת סכסוך שבו הצד הפסיכולוגי אמור להיות הצד המכריע. הלוחמה הפסיכולוגית היא המרכיב התודעתי של המלחמה. הלוחמה הפסיכולוגית נועדה להכריע מבחינה תודעתית את המלחמה ולגרום לחוויה סובייקטיבית למי שיזם את המלחמה (שלייפר, 2010). חוקרים (Scriver, 2015) עמדו על כך שכבר מאז מלחמות העולם ואולי עוד קודם לכן, מדינות שלוקחות חלק בלחימה עושות שימוש רב בתעמולה כדי לגייס תמיכה במלחמה וכדי ליצור דמורליזציה של האויב בשדה הקרב.

תעמולה זו שמה את הדגש לתיאור של אויב ברור, הצגת המלחמה בתור דבר מוצדק וצירוף של גורמים אחרים אשר נועדו לספק לגיטימיות למלחמה. כמו כן המדינה עושה שימוש בעמדות ומונחים קבועים בחברה, כמו פטריוטיות וחירות, כדי להצדיק את המלחמה ולבטל התנגדות לה. הם יוצרים תודעה אצל הציבור אשר תופס את העמדות של האויב בתור עמדות שליליות לחלוטין, למרות שבדרך כלל המציאות היא מורכבת יותר, ואשר מבטלות את האפשרות של היווצרות דעה מאוזנת יותר כלפי האויב שבדרך כלל מבקש לשמור את האינטרסים שלו. ספרות המחקר מראה